

La frase: ordre lògic i ordre empragmàtic (i III)

per Màriam Serrà

Ara que ja coneixem les diverses possibilitats que ofereix l'ordre objectiu de la frase dedicarem la tercera i última part d'aquest conjunt d'articles sobre el tema i el rema a l'ordre subjectiu. Gramaticalment no es tracta de l'ordre habitual, cenyit a una estructura rígida i monòtona, però és el més emprat en qualsevol nivell, sigui culte o popular, ja que l'alteració dels seus elements dóna la intencionalitat que convingui al discurs.

Hem cregut convenient de mantenir el protagonisme del vent en els exemples per facilitar la comparació entre un ordre i un altre, i també perquè puguem veure que una simple coma pot fer canviar de bàndol (d'ordre) qualsevol frase i alterar completament el sentit d'allò que volem dir. El lector podrà aplicar el mateix procediment a tots els àmbits de la vida quotidiana.

ORDRE SUBJECTIU (amb èmfasi)

Com hem vist en la introducció, l'ordre subjectiu és un ordre alterat. En aquest cas, la primera part de la frase l'ocupa el rema, dit també «focus», perquè hi ha èmfasi; i la segona, el tema, car la funció de l'ordre subjectiu és precisament la intencionalitat, cosa que aconseguim trencant la frase amb una breu pausa, que indiquem amb una coma. L'ordre subjectiu dóna dues estructures sintàctiques:

1) Frases trencades (amb un cert èmfasi i amb pleonasmes si hi ha complements)

Després del rema fem una pausa, marcada per una coma, i insistim en un element del tema, que repetim intencionadament; per tant, fem una tematització a la dreta.

Amainarà (R), / el vent (T) ↗, / ↘

Ja se sent (R), / el vent (T) ↗, / ↘

Si aquí no hi poséssim la coma, aquestes frases serien sintètiques, però fixem-nos que l'objectiu de les sintètiques és fer una simple observació, mentre que ara afirmem rotundament el que diem, amb plena seguretat. Vegem també aquesta altra, la qual ningú ja no dubtaria a escriure amb coma:

En fa molt (R), / de vent (T) ↗, / ↘

Les frases interrogatives tenen el mateix esquema; i ajudem a obtenir bona prosòdia amb un interrogant inicial quan no comencen amb una partícula interrogativa:

Quan amainarà (R), / el vent? (T) ↘, / ↗

¿Ja se sent (R), / el vent? (T) ↗, / ↘

Que en fa molt (R), / de vent? (T) ↘, / ↗

2) Frases trencades i molt emfatitzades

(amb molt èmfasi i sense pleonasmes, excepte en el cas de pronoms de 1a i 2a persones)

S'inicien amb un concepte prèviament tractat que volem fer ressaltar, sigui per distingir-lo, contrastar-lo, precisar-lo... Per a aconseguir-ho, hem de focalitzar tot l'èmfasi en la primera part de la frase, corresponent al rema. Hi ha, per tant, una focalització o rematització a l'esquerra. Com que són frases molt emfatitzades, hem d'acabar-les amb un signe d'exclamació.

El vent (R), / amainarà! (T) (precisament el vent, no la pluja)

Ahí (R), / feia vent! (T) (i no pas avui)

Notarem que es diferencien de les frases analítics per la coma i, en el cas de focalització de com-

plements, també per l'absència de pleonasme, llevat, com hem dit, dels pronoms de 1a i 2a persones:

De vent (R), / *estan farts els pescadors!* (T) (no pas de sol) *A vosaltres* (R), / *us molesta el vent!* (T) (a mi, no gens)

Les frases interrogatives tenen el mateix esquema, i també aquí l'interrogant inicial ens ajudarà a llegir-les i a pronunciar-les correctament quan no comencen amb una partícula interrogativa:

¿El vent (R), / *amainarà?* (T) ↗ / ↗ (no m'ho crec)
On (R), / *feia vent?* (T) ↗, / ↘ (repeteix-m'ho!; no ho he sentit)

Tot això és, a grans trets, l'ordre empragmàtic o funcional de la frase, un ordre variat, dinàmic i ric en matisos.

I així podria acabar aquesta trilogia sobre el tema i el rema, però encara voldríem «desembolicar» —és que no pas «embolicar»— una mica la troca dient que dins l'ordre lògic o gramatical també són possibles les alteracions, unes alteracions que ja no pertanyen a l'ordre empragmàtic sinó a l'estilístic i que, consegüentment, no requereixen pauses ni pleonasmes.

Un exemple de tals alteracions el trobem en poesia, mitjançant l'**hipèrbaton**, per raons de mètrica o de rima, però en el llenguatge culte també s'utilitzen hipèrbatons. Vegem-ne l'ús en alguns autors de renom.

Del llim d'aquesta terra sa vida no sustenta per «No sustenta sa vida del llim d'aquesta terra» (Miquel Costa i Llobera, *Lo pi de Formentor*). *Amb l'ombra dòcil del teu cos m'avinc / i amb tu reprenc el goig de caminar* per «M'avinc amb l'ombra dòcil del teu cos i reprenc amb tu el goig de caminar» (Miquel Martí Pol «Amb l'ombra dòcil», *Els bells camins*). *En diverses obres de Jean Rostand trobem apuntades una gran quantitat de prediccions allucinants...* per «Trobem apuntades una gran quantitat de prediccions allucinants en diverses obres de Jean Rostand» (Joan Fuster «Ètica», *L'home, mesura de totes les coses*).

Per l'últim exemple podem comprovar que en prosa no sempre és fàcil de saber si ens movem dins l'ordre estilístic (sense pleonasme) o bé dins l'ordre empragmàtic (amb pleonasme), que aquí també seria possible: *En diverses obres de Jean Rostand hi trobem*

apuntades... Davant aquests casos, doncs, el bon criteri lingüístic haurà de servir-nos de guia. L'important és que sapiguem distingir un ordre de l'altre i que siaguem conscients en tot moment del camp que trepitgem. Això ens estalviarà, com hem pretès d'explicar des del principi de la trilogia, un munt de comes sobreres, alhora que atorgarà varietat, bellesa i precisió als nostres textos i en facilitarà la lectura.

Recordem:

- **Tematització a la dreta:** Amb coma. Ordre subjectiu. Frases trencades. Ex.: *Ja no en fa, de vent.*
- **Tematització a l'esquerra:** Sense coma (en principi). Ordre objectiu. Frases allargades o dislocades. Ex.: *De vent ja no en fa.*
- **Rematització (focalització) a l'esquerra:** Amb coma. Frases trencades i molt emfatitzades. Ordre subjectiu. Ex.: *Vent, fa!*

ESTABLIMENTS
BOMBONERIA

CONFITERIA

GELATERIA

Joix
de Sarrià

PASTISSERIA

Major de Sarrià, 57. Tels. 203-07-14, 203-00-04
Plaça de Sarrià, 12-13. Tel. 203-04-73
Fax 280-65-56 - 08017-Barcelona